



Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

XI. De treuga & pace.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](#)

TITVLVS X.
DE IVRAMENTIS, ET IVRISIV-
randi obligatione.

Gregorius XIII.

Impossibilium & illicitorum paramentum mane & prohibitum.

CAP. I.

Intra Apostolicas & alias canonicas sanctiones, quæ de jurisjurandi religione variis temporibus prodierunt, ut fœlici record. Nicolaus Papa tertius, intelligens in nonnullis Ecclesiis de eorum confuetudine observare: ut cum eorum Pralati ad Ecclesiis ipsas primò accedunt, vel cum de recipiendis ibidem novis canonis agitur, nec Pralatos admitti, nec canonicos aliter recipi in diuis Ecclesiis, nisi jurato ab eis, statuta & confuetudines ipsarum Ecclesiis scripsa inviolabilitate observare: inter laicos etiam multarum civitatum, castitorum & terrarum cum confuetudinis moribus in assumendis potestatibus, rectoribus, vel officiis suis irreipisse, ut ipsi potestates, rectores, & officiales ad hujusmodi potestatarias, rectorias, & officia, nullo modo admittantur, nisi prius se statuta ipsorum locorum clausa juraverint servatores. Et quia in statutis, confuetudinibusque supradictis interduo aliqua reperiebantur illicita, seu impossibilia, vel obvia Ecclesiastica libertatis, idcirco ne sub tali generalitate jurandi sic in jurantibus peccandi occasio gravetetur, cum juramentum non fuerit institutum, ut vinculum efficeretur, prædictus Nicolaus Papa amarum periculis obstiterit cupiens, frugifera & salubri constitutione præcipit quicunque scientibus, conteneri in prædictis confuetudinibus & statutis illicita, impossibilia, vel liberatati Ecclesiastica obvia, hujusmodi juramenta ab eis nullo modo præstari, & juramenta ea intentione facienda vel facta, uteriam illicita, vel impossibilia, seu libertatis Ecclesiastica obvia, observentur, cum etiam sub tali intentione præstari non possint absque divina maiestatis offensa, decrevit in hujusmodi illicitis, impossibilibus, seu libertatis Ecclesiastica obvia, non servanda: qui potius pro anima sum salute si sub forma prædicta vel similiter aliquos ignorantes prædicta illicita, seu impossibilia, vel libertatis Ecclesiastica obvia, jurare contingeret, ad observanda duntaxat licita, possibilia, & libertatis Ecclesiastica non obvia, juramentorum intentio referri debet: declarans juramenta sub hujusmodi generalitate qualitercumque, & sub quacunque verborum forma præstata vel præstanda, ad licita, possibilia, & Ecclesiastica libertatis non observantia duntaxat extendi, ipsorum jurantes ad alia per præstationem juramenti hujusmodi non teneri. Verumtamen multi infirmi, cupidique sensu scelere in hujusmodi juramenta cum animarum suarum periculo precipitant.

Nos, quoniam haec sanctorum quoque Parrum institutis, & salubriterum Ecclesiasticarum dilectioni adversantur, & tanquam de radice ambitionis procedentia omnino in Ecclesiis rebusque publicis pervertunt, ea non pro provisionis subfido prohibete volentes, præsentium auctoritate innovamus prædictam constitutionem: Nicolai Pape, irideisque alias omnes canonicas sanctiones de abuso & reprobatione hujusmodi juramentorum promulgatas, volumus que eas ubique ab omnibus etiam quoad præterita inviolabilitate observare. At etiam præcipimus, & interdicimus Prałatis, Canonicis, & alias supradictis, necnon Ecclesiis capitulis, & monasteriorum, ceterisque convenientibus, civitatum quoque, castorum, & terrarum communitatibus, & personis quicunque dignitate prædictis, ne illa omnino juramenta illicita, impossibilia, damno, vel libertatis Ecclesiastica, aut decretis Concilii Tridentini obvia, five ante licee post electiones, confirmationes, provisiones, receptiones, admissions, aut alios actus, ubicunque ac-

quocunque tempore, etiam prætextu cujusvis consuetudinis quantocunque tempore observata, qua potius corruptela est censenda, five in genere, five in specie præstare, reddere, vel exigere, neve super præstutis redditis, vel exactis hucusque quenquam in judicio vel extra inquietare audeant quoquo modo, vel turbare, illos enim qui juramenta illicita, impossibilia, damno, vel Ecclesiastica libertati, aut decretis dicti Concilii obviaria exigere contendenter, Episcopos videlicet, & alios quocunque Pontificali dignitate præditos, suspendimus à divinis, capitula vero & conventus, eorumque Ecclesiis & loca omnia interdicto Ecclesiastico supponimus, singularis personas excommunicationis sententia innundamus, innabilesque facimus ad obtenta & alia obtinenda ex ipso, nobisque & Romano Pontifici pro tempore existenti relaxationem suspensionis & interdicti, necnon abolitionem ab excommunicationis sententia hujusmodi perpetuo reservamus. Decernentes eos, quia talia juramenta sciente præstiterint, usu & commodo rei & gratia, cuius causa juraverint, eo ipso privatos esse: atque vero ignorantes ad præstitorum juramentorum hujusmodi observationem minimè teneri; Necnon irritum & inane, quicquid secus per quoscunque scienter vel ignoranter attentatum est ha stenus, & deinceps congerit attentari. Rom. Non. Sept. 154.

TITVLVS XI.
DE TREUGA ET PACE.

Pius Quartus.

Taci & treuga fideiunctiones stipulento, ne novis causis rumpatur conuento.

CAP. I.

Quoniam eò hominum proteritas devenit, ut quæ homicidium vel maleficium aliquod committere, & deliberatum, prius querant eos quos pro hostibus habent, treuga vel pacis prætextu asecurando, decipere, quo facilius postea delicti perpetratio reddatur, expedit: propterea ut quos Dei timor non retinet, pœnatum rigor deterret, populorum quieti consulte, & flagitosos scismaticos ac scandalosorum auras deprimere, necnon cavillationibus, quas ad solutiones poenarum effugientias hominum malitia in dies excoxit, subvenire volentes, quod poenæ conventionales pacis & treuga ruptæ, & fideiunctiones de non offendendo, stipulento in futurum per Notarios in favorem Camerae Apostolicae, & non communitatuum, vel alterius, & si aliter facta fuerint, in ipsius Cameræ favorem stipulate centeantur. Quodque in causis treugarum pacisq; fractarum ipsi fractores, vel eorum fideiunctiones allegare non possunt, quod offensa ex nova causa processit, nec allegata cur quam suffragetur. Et quia in cautionibus de non offendendo partes intendunt, ut sibi eo quo melius fieri potest modo cautum sit ne offendantur impunè, & ideo promittunt non solum pro se ipsis, sed etiam pro aliis eorum coniunctis, quod non offendent, neque offendendi facient: sed aliquando Notariorum imperitia fensis & intentionem partium pœverente, contingit eos scribere, quod partes promittunt non offendere per se & alios, ubi scriptum oportueret pro se & alios, differentiam videlicet inter has voces, per & pro, nescientes, vell confundentes; ac propriece præbentes antiam cavillosiss & delinquentibus prætendendi, quod facta offensione per unum ex comprehensionis fideiunctione, non sit commissa stipulatio poena, nisi confer quod illi qui offendit, de mandato Principalis offenderit: unde etiam infinita scandalum eveniunt, illaque remanent impunita. Idcirco quod si quis Notarius errorem hujusmodi commiserit, mille ducatorum auri Cameræ Apostolicae applicando.

PPP 5

xum poena plectatur; & nihilominus sive ex dictione per, sive ex dictione pro stipulatio concepta & offendit sequitur fuerit, principales promittentes ad poenam conventionalem perinde teneantur, ac si ipsi mandatibus offendit emanasset, & de eorum mandato legitimè constaret; idemq; Notarii sub simili poena in instrumentis fideiustitionum de non offendendo apponant clausulam: Quod data contraventione aliquis comprehensis in stipulatione, si contingat talem contravenientem verè & realiter confitebitur, vel factè proprii contumaciam in non comparèdo, poena conventionalis committatur, & exigi posuit à fideiustitoribus, nulla excusatione vel exceptione penitus admisita: imò habeantur crimen & contraventione, ac si per se stes vel alias legitimè probatum vel approbata fuissent. Et si clausula in stipulatione omisita fuerit, illa nihilominus pro apposita, & contraventione pro legitimè approbata habeantur. Et similiter si per principalem sive alicuius in fideiustitione comprehensum, stipulationi contraventum, & offendens seu contraveniens contumax, isque in meram contumaciam condemnatus fuerit, fideiustitor statim ad solvendum poenam conventionalem cogatur; nec possit audiiri, suum principalem offendisse ex causa necessaria defensionis allegando & deducendo, ne videlicet delinquenter indirectè per procuratorem & interpositam personam audiantur: & quod dictum est in exemplo dicto exceptionis hujusmodi, id etiam ad omnia alia extendatur. Et si talis clausula fuerit in prædictis stipulationibus omisita, nihilominus apposita similiter intelligatur: Quid & ad legitimam per parentes solven- extendimus, ut illam solvere teneantur, etiam si eorum filii in meram contumaciam de aliquo delicto condemnati aut baniti fuerint, non obstante quocunq; statuto, auctor sanctorum in contrarium existente, quibus omnib; nos per præsentes in ampliori forma derogatum esse censemus & decernimus.

Præventiones iudices ordinaries & seculares.

IN causis clericorum criminalibus merè Ecclesiastici, ordinarii Ecclesiastici privative ad seculares iudices cognosant, sed in aliis mixtis sit locus præventionis inter ordinarium & judicem secularem, dataq; præventione ex parte ordinarii Ecclesiastici, non nisi contra clericos tantum procedere possit. Et si prætenderetur ratione concurrit, adjuncti, vel alia quomodo cumq; laicum ejus forum fortius debere, iudex tamen secularis ita præveniens, quavis inhibitione sibi facta non obstante, absque censuram vel aliarum poenarum incursum procedere possit. Necnon quibuscumq; appellacionibus, provocacionibus, nullitatibus dictionibus, commissionibus, inhibitionibus, & aliis decretis contra formam superius traditam per quoscumq; etiam iudices præfatos pro tempore quomodo liber emanatis & factis non attentis, libere & licite per ipsos iudices, à quibus ad suarum condemnationum totalem executionem, alias tamen legitimè, sub similis indignationis & excommunicationis poena, procedi posse, & omnino debere, ac ut procedant præcipimus & mandamus. Et insuper tam iudicibus præfatis, quam Notariis sub eadem excommunicationis ac indignationis nostra, præventionis que offici pœna, ne contra præmissa aut quicquam præmissorum facere & attentare praſumant, distictus inhibemus.

Pius Quartus.

Moderatur & ad iuri terminos reducuntur præcedens rescriptum Pii IV. de allegatione novæ cause in causis paci & treuga fracta. Et præventione juxta Concilii Tridentini decretum obseruantur.

CAP. II.

CM ob innumeris Rom. Pont. occupationes, ac particularium rerum quarumlibet status ignorantiam, contingat ab eo quandoque literas emanare, quæ in magnum aliquorum præjudicium redundare noscuntur, minimè reprehendendum esse videtur, si tandem præ-

judicio cognito literas hujusmodi, etiam si per eos predecessorem emanaverint, tanquam per inadvertitum editas, revocat & limitat, aliasque de iure depositas ut rerum & temporum qualitate penitus contum in recordo. Ius Pape IV. predecessoris nostri, capiens minibus & excessibus qui in dies oriebantur prævidens, per quædam suas in forma motu proprii editas litteræ inter alia statuit, quod in causis treugarum & pacis starum ipsi fractores vel eorum fideiustitores allegant posse, quod offendit ex nova causa processu, mellegata cuiquam suffragantur. Et etiam quod in mixtis inter judicem Ecclesiasticum & laicum locis præventionis, ita tamen quod iudex Ecclesiasticus in præventionis non possit procedere contra laicum, sed illud debeat remittere ad judicem laicum, & alii præcise in eisdem litigis plenius continuerit. Non conflentes à ratione & juris debito alienum esse, eos qui cum innoxii fuerint, eorumque fideiustitores, treuga, seu fideiustitionis de non offendendo potest exponere, ita ut ei ex ea exponatur, & modis effectuque suum fortis in præmissis non possidernentes: Motu simili, &c. novam causam in paci & treuga, seu fideiustitionum hujusmodi fractio processus tantum, videlicet qui fuerint causa pacis, scilicet, seu fideiustitionum de non offendendo hujusmodi literarum, seu faciendarum, præstatutum seu prædictarum, ipsi aliquo modo, seu aliquo eorum in dictis frumentis intervenient seu intervenierint, videlicet si quisque dictis principalibus aliquem ex comprehensione impetraverit, seu fideiustitionis de non offendendo offendit, vel ipse ab aliquo ex ipsiis comprehendens ostendat.

Si vero supradicti principales, seu aliquorum, in fractione pacis, treuga, seu fideiustitionis hujusmodi ut supra non intervenient, seu interveniunt, ipsi eorum consanguineos & fideiustitores, eis quosque paci & treuga seu fideiustitionis de non offendendo comprehendens, & quemlibet eorum novam causam hujusmodi illegare posse, & ea probata excusat debet. Sequens modis gravari, perturbari, aut inquietari non posse debere: idque tam in causis motis, & indecisis pendebus, quam etiam finitis, & in quibusdam prædictis fuit (dummodo tentens deliquerit) litteras non habent executioni demandatae locum non videtur posse & debere declaramus. Cumque etiam iuste contingat, partes ipsas, contra quas in contumaciam processi constabat, vel ita negotiorum mole gravari, vel in longe absesse, ut aporum contumaciam lex meorum frumentorum hujusmodi defensionis non nisi post annos capi terminum denegari debere. Ac quascunque altera quam usitatur ferendas sententias, inanes, nullius que robora & momenti fore & esse, prout nos eas ex non tangere contra iurius debitur, & de facto latas annulamus, celsamus, & irritamus. Quo vero ad præventionem iuri judicem Ecclesiasticum & laicum, declaramus illam debere locum in terminis & statu, prout ante dictum suum proprium erat, ac ipsum ad terminos iuri in hoc ducimus, & volumus, ut in præventionibus procedamus juxta formam iuri, & factorum decretorum Concilii Tridentini, & non alias altera, nec alio modo.